

JUOZAPAS STREIKUS-STUMBRAS

Labai svarbu, kai surandami Lietuvos didvyrių palaikai. Tada ne tik artimieji, bet ir neabejingi Tautos kančioms, galės nulenkti savo galvas ir pasimelsti jų amžino poilsio vietose.

Streikų šeima buvo mūsų kaimynai. Mano senelis kartu su Streikumi Antanu-Tamošiuku (Juozo tėveliu) Nepriklausomybės kovų savanoriai, Birželio sukilimo dalyviai, pokario partizanai žuvo nepasidavę: Antanas – 1945 m. rugsėjo 28 d., mano senelis Mickus Kazys – 1946 m. balandžio mėn. 23 d.

1949-1950 metų žiemą bunkeryje, įrengtame mūsų vienkiemyje, praleido Streikus Juozas ir Dručkus Albinas. Juozo brolis Izidorius kartu su Vartinavičiumi tą žiemą slapstėsi pas Dieninius (Dervinių k.?) 1950 m. “kelialapį” į Magadaną gavo mano mama Elena Mickutė.

Rimantas Jurevičius, 2019-11-11

Ką tik paskelbta, kad Valstybinė teismo medicinos tarnyba pagaliau raštu patvirtino asmens tapatybę - Našlaičių kapinėse aptikti Juozapo Streikaus-Stumbro (1923-1962) palaikai. 1958 m. liepos 18 d. broliai Juozapas ir Izidorius Streikai ir Vladas Krasauskas gavo Lietuvos SSR VRM ministro generolo Kazimiero Liaudžio garantijas raštu, kad nebus teisiami, tačiau jau 1961 m. visi buvo suimti, 1962 m. birželį - nuteisti: J. Streikus - mirties bausme, I. Streikus ir V. Krasauskas - po 15 m. laisvės atėmimo. Įdomi istorija, susijusi ir su Juozo Streikaus vadinamuoju teismu. Teigiama, jog teisme dalyvavęs vienas aukštas sovietinės kariuomenės karininkas apie Juozą yra pasakęs, jog jis pats norėtų turėti tokių kovotojų savo dalinyje ir esą jam labai gaila, kad Streikų sušaudys. Žinoma, labiausiai teisme niršo įvairūs sribai bei MGB operatyvininkai, beveik 15 metų persekioję ir gaudę visą Streikų šeimą. Beje, tame pačiame teisme vienas sribų vadas paklausė Streikaus apie vieną mūšį, kurio metu sribas gulėjo griovyje jau numetęs ginklą, o tuo metu per tą griovį veržėsi visas Streikaus būrys. Sribas paklausė: kodėl manęs tada nenušovei, juk galėjai laisvai tai padaryti. Juozas jam tada atsakė, kad į gulinčius net ir priešus jis nešaudė. Juozapas Streikus-Stumbras okupantų teisme kalbėjo: „Nors sakoma, kad kas sako teisybę, tas savo mirtimi nemiršta, bet man jau nebesvarbu, nes aš vis tiek ant bedugnės krašto. Ko norėti iš žmogaus, jei net kiekvienas paukštelis, žvėrelis savo lizdą ar olą gina, stodamas į kovą net su stipriausiu. Kodėl kankinote ginklus sudėjusius partizanus? Kam reikėjo kankinti mūsų šeimas, reikalaujant, kad tėvai išduotų vaikus, vaikai – tėvus, brolius, seseris? Ar galima reikalauti, kad tėvai išduotų vaikus, kai žmogaus prigimtis reikalauja ginti savo šeimos interesus? Kuo buvo kalta mano motina arba seserys, kad mes išėjome į mišką? Kam reikėjo kankinti elektros srove? Kam reikėjo nušautus partizanus numesti gatvėse, moteriškes apnuoginti ir suguldyti nepadoriai – tai matydavo net vaikai. Generolas Liaudis užtikrino mums neliečiamybę ir laisvą gyvenimą. Generolas iš Maskvos taip pat žodžiu užtikrino mums laisvę. Po legalizacijos mes dirbome dorai, ką liudija charakteristikos iš darboviečių. Bet dabar yra sulaužyti visi pažadai...” J. Streikus buvo sušaudytas 1962 m. rugpjūčio 17 d. Vilniuje.

Kuomet jam buvo suteiktas paskutinis žodis - kalbėjo dvi valandas. Į teisėjo klausimą „Už ką žudėte tarybinius piliečius?“ - Juozas atsakė:

- Aš nieko nežudžiau. Mes baudėme mirties bausme, remdamiesi mūsų karo lauko įstatymais ir ne tarybinius piliečius baudėme, o išdavikus. Nė vieno nenušovėm, kas netarnavo saugumui, neišdavė partizanų, nežudė jų šeimų, nedegino mūsų namų ir netrėmė į Sibirą savo tėvynainių. Jūs drįstate mus kaltinti? - klausė teisiamasis.

- Už ką? Ar tai aš su savo vyrais įsibroviau į Rusijos platybes, gal mes, lietuviai, trėmėme rusus į negyvenamus šiaurės ledynus? Gal mes jus užpuolėme, jūsų namus plėšėme? Tai jūs atėjot į mūsų žemę, užgrobėt mūsų sodybas, pelenais pavertėt daugybę namų, tai jūs šaudėt į mus. Mes tik priešinomės, gynėme savo kraštą, savo laisvę, mes buvome priversti imtis ginklo. O ko jūs tikėjotės? Jūs mus žudysite, o mes privalom tylėti kaip avinėliai? Mes savo rankomis užsidirbam duoną, neatimame jos iš silpnesnių. O kol mes dirbame, nugarų neištiesdami, -jūs gaminatė ginklus, grobiatė ištisas valstybes, atimate iš žmonių jų sukurtas gėrybes. Taip, jūs mus pavergėt, kurių nespėjote nužudyti ir ištremti į Sibirą, mes likome su broliu paskutiniėje...miške. Kiti jau nužudyti., net jų kūnai išniekinti... Ir jūs dar drįstate mus teisti? Kokia teise?

Sakykite, kas jums suteikė teisę pasmerkti mirčiai už tai, kad mes gynėme savo namus, tautos papročius?

Žinau, susidorosite su manimi, bet sakau jums-Lietuva bus laisva. Ir mūsų trispalvė dar suplevėsuos. Šiandien jūs galingi, ginkluoti, visai lietuvių tautai jau paskelbėt mirties nuosprendį, bet jums niekada nepavyks nužudyti mūsų meilės Lietuvai, mūsų tikėjimo ir vilties išgyventi raudonąjį marą, išlikti gyviems. Mums svetimas prievarta brukamas jūsų bolševizmas, jokia jėga jums nepavyks pavergti lietuvio dvasios. Žmonės kentės, galbūt netgi vykdys jūsų įsakymus, paklus jūsų nurodymams ir tvarkai, tačiau niekada nepriims jūsų ideologijos, liaudis prakeiks jus, į jus niekas nesikreips pagarbiu žodžiu. Galima prievarta paversti visą tautą nebylia darbo jėga, bet ne jūsų jėgoms pavergti mūsų sielas. Jūs žudote mus, tyčiojatės iš visko, kas mums šventa. Mes ginamės, ir toji kova dar nebaigta ir nepasibaigs su paskutiniojo Ažvinčių girios partizano mirtimi.

Mes turėjom teisę gintis visomis įmanomomis priemonėmis. Okupuota, pavergta, žudoma tauta visada bus teisi, nesvarbu, kokius gynimosi būdus jai tenka pasirinkti. Jūs drįstate kaltinti mane, kad kovojau ginklu? (...)

Ateis valanda, kai jus prakeiks visos jūsų pavergtos tautos! Ateis laikas, kai jūs būsite teisiami, kai reikės atsakyti žmonijai ir istorijai už jūsų padarytus nusikaltimus pavergtoms mažoms tautoms. Kur jūs dėsitės su savo ginklais ir tinginyse, kai visas pasaulis pasmerks karus, sunaikins ginklus? Aš tikiu - bus tokia diena žemėje. Kaip jūs tada pažiūrėsite teisingumui į akis? Taip, šiandien jūs mane teisiate, pasmerktas aš... Bet jus ateityje teis visas pasaulis. Su visais jūsų stabais ir komunizmo tvirtovėm. Net žodis komunizmas taps keiksmazodžiu. Gal bus diena, kai ir jūs patys praregėsite, pamatę savo dirvonuojančius laukus ir nužmogėjusius generolus, ir išsigąsite, sukūrę baisią karo mašiną, kuria taip didžiuojatės. Ir jei bent vienas dar būsite gyvas, gal prisiminsite čia išgirstus paskutiniojo Lietuvos partizano žodžius. Todėl dar kartą sakau jums: Lietuva nemirs su mano mirtimi..." (<http://www.lks.lt/pd.../Gaidelis%20apie%20Streiku-Stumbras.pdf> Pasinaudojau tuo tekstu, kuris paskelbtas jau seniai)

P.S. Juozapas Streikus-Stumbras (1923-1962) – 1941 m. Birželio sukilimo dalyvis. Nuo 1944 m. liepos mėn. tėvo vadovaujamo Žalgirio būrio partizanas. 1945 m. rugsėjo 28 d. žuvus tėvui tapo Vytauto apygardos Lokio rinktinės Vyties kuopos vado pavaduotoju. 1947 m. rugsėjo mėn. paskirtas šios kuopos, o 1949 m. sausio 7 d. – Džiugo tėvūnijos vadu. Jam sugauti buvo siūlomi dideli pinigai. 1950 m. į kuopą buvo infiltruoti net du agentai, tačiau jų tapatybė buvo atskleista. 1958 m. liepos 22 d. legalizavosi Obeliuose kartu su broliu partizanu Izidoriumi-Girėnu ir partizanu Vladu Krasausku-Kukučiu LSSR KGB pirmininkui Kazimierui Liaudžiui garantavus partizanų neliečiamumą. 1961 m. spalio 6 d. suimtas, apkaltintas ginklų laikymu ir negrąžinimu. Nuteistas mirties bausme. Sušaudytas 1962 m. rugpjūčio 17 d. Vilniuje. 1998 m. vasario 10 d. J. Streikui pripažintas kario savanorio statusas, Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos 1999 m. gegužės 13 d. įsakymu jam suteiktas kapitono laipsnis, Lietuvos Respublikos Prezidento 2001 m. gegužės 15 d. dekretu apdovanotas Kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu (po mirties).

Arvydas Anušauskas, 2019-11-11